

Komunicirati obitelj: povlašteno mjesto susreta u daru ljubavi

Tema obitelji u središtu je dubokog promišljanja Crkve i procesa koji uključuje dvije sinode: nedavno održanu izvanrednu opću i redovitu opću koja je sazvana za listopad. U tome kontekstu, držao sam prikladnim da tema idućega Svjetskog dana društvenih komunikacije ima obitelj za referentnu točku. Uostalom, obitelj je prvo mjesto gdje učimo komunicirati. Povratak tom prvobitnom ozračju može nam pomoći i da naša komunikacija bude više autentična i humana i istodobno promatrati obitelj s nove točke gledišta.

Možemo u vezi s tim crpiti nadahnuće iz evanđeoske slike o Marijinu pohodu Elizabeti (Lk 1, 39-56). "Čim Elizabeta začu Marijin pozdrav, zaigra joj čedo u utrobi. I napuni se Elizabeta Duha Svetoga i povika iz svega glasa: 'Blagoslovljena ti među ženama i blagoslovljen plod utrobe tvoje'" (rr. 41-42).

Prije svega, ta epizoda nam pokazuje komunikaciju kao dijalog koji se isprepliće s govorom tijela. Prvi odgovor Mariji na njezin pozdrav daje dijete, koje poskakuje od radosti u Elizabetinoj utrobi. Radost u susretu s drugima, što je nešto što naučimo još prije rođenja, je u stanovitom smislu arhetip i simbol svakoga drugog oblika komunikacije. Utroba koja nas prima je prva "škola" komunikacije, mjesto slušanja i fizičkog kontakta, gdje se počinjemo upoznavati s vanjskim svijetom u zaštićenom okruženju, uz umirujuće zvukove otkucaja majčina srca. Taj susret dvaju bića, tako intimno povezanih a ipak međusobno tako različitih, susret pun obećanja, je naše prvo iskustvo komunikacije. To je iskustvo zajedničko svima, jer sve nas je majka rodila.

I nakon rođenja ostajemo u stanovitom smislu u jednom "krilu", koje je obitelj. To krilo čine različite međusobno povezane osobe: obitelj je "mjesto gdje se uči suživotu u različitosti" (Apost. pobud. Evangelii gaudium, 66). Bez obzira na njihove razlike u spolu i dobi, članovi obitelji prihvaćaju jedni druge, jer između njih postoji veza. Što je širi raspon tih odnosa i što su više zastupljene različite dobi, to je bogatija sredina u kojoj živimo. To je ta veza koja je u korijenu jezika, koji pak jača tu povezanost. Mi riječi ne izmišljamo: možemo ih koristiti, jer smo ih dobili. U obitelji se uči govoriti "materinski jezik", to jest jezik naših predaka (usp 2 Mak 7, 25.27). U obitelji dolazimo do spoznaje da su drugi živjeli prije nas, da su nam omogućili da postojimo i da možemo zauzvrat rađati život i činiti nešto dobro i lijepo. Možemo davati jer smo primili. Taj čarobni krug je u srcu sposobnosti obitelji da komunicira unutar sebe same i s drugima. Općenitije govoreći, to je model svake komunikacije.

Iskustvo tog odnosa koji nam "prethodi" omogućuje da obitelj bude također kontekst u kojem se prenosi onaj osnovni oblik komunikacije, a to je molitva. Kada mama i tata stavljaju svoje novorođeno dijete na spavanje, često ga povjeravaju Bogu, da bdije

nad njima. Kada djeca malo porastu roditelji s njima mole jednostavne molitve, spominjući se s ljubavlju također drugih osoba, djedova i baka, rođaka, bolesnika i onih koji pate, svih onih kojima je potrebna Božja pomoć. Tako nas je većina upravo u obitelji naučila vjersku dimenziju komunikacije, koja je u kršćanstvu sva prožeta ljubavlju, ljubavlju koju Bog nama daruje i koju mi zatim dajemo drugima.

U obitelji učimo jedni druge prihvaćati i podržavati, razabrati izraze lica i trenutke šutnje, smijati se i plakati zajedno s ljudima koji nisu izabrali jedni druge, a ipak su jedni drugima toliko važni. To nam uvelike pomaže razumjeti značenje komunikacije kao prepoznavanje i stvaranje bliskosti. Kad smanjujemo udaljenosti uzajamnim zbližavanjem i prihvaćanjem, možemo doživjeti zahvalnost i radost. Marijin pozdrav i poskakivanje vlastitog djeteta blagoslov su za Elizabetu, nakon čega slijedi prekrasni hvalospjev Veliča, u kojem Marija veliča Božji naum ljubavi za nju i za njezin narod.

Iz jednog "da" izrečenog s vjerom proizlaze posljedice koje daleko nadilaze nas same i naše mjesto u svijetu. "Pohoditi" znači otvoriti vrata, ne ostati zatvoreni u svom malom svijetu, već izići, ići prema drugima. Obitelj također pokazuje da je živa ako se izdigne iznad same sebe, a obitelji koje su to učinile mogu komunicirati svoju poruku života i zajedništva, mogu dati utjehu i nadu ranjenim obiteljima, a time i graditi samu Crkvu, koja je obitelj obitelji.

Obitelj je, više od bilo čega drugog, mjesto gdje se, u svakodnevnom zajedničkom životu, stječe iskustvo vlastitih i tuđih granica, nailazi na male i velike probleme što ih nosi suživot s drugim osobama, slaganje s drugima. Ne postoji savršena obitelj. Ne trebamo se bojati nesavršenosti, slabosti pa čak ni sukoba, već trebamo naučiti kako se s njima konstruktivno nositi. Zbog toga obitelj u kojoj nastavljamo jedni druge voljeti unatoč našim ograničenostima i grijesima postaje škola opraštanja. Opraštanje je samo po sebi proces komunikacije. Kroz izraženo i prihvaćeno kajanje moguće je ponovno uspostaviti i unaprijediti komunikaciju koja je prekinuta. Dijete koje nauči u obitelji slušati druge, razgovarati s drugima s poštovanjem i izražavati svoj stav ne poričući tuđi, bit će u društvu graditelj dijaloga i pomirenja.

Kad je riječ o izazovima komuniciranja, obitelji koje imaju djecu s jednom ili više smetnji u razvoju mogu nas mnogo toga naučiti. Motorička, osjetilna ili mentalna ograničenost može biti razlog za zatvaranje u same sebe, ali isto tako može postati, zahvaljujući ljubavi roditelja, braće i sestara i prijatelja, poticaj na otvorenost, dijeljenje i komunikaciju sa svima. To također može pomoći školi, župi i udrugama da postanu gostoljubiviji prema svima, ne isključujući nikoga.

U svijetu u kojem se tako često proklinje, govori zlo o drugima, i kojem se sije razdor i ogovaranjem truje sredinu u kojoj živimo, obitelj nas može naučiti razumjeti komunikaciju kao blagoslov. I to također u situacijama u kojima očito prevladavaju mržnja i nasilje, gdje su obitelji razdvojene kamenim zidovima ili ništa manje neprobojnim zidovima predrasuda i ozlojeđenosti, gdje se čini da postoje dobri razlozi

da se kaže "sad je dosta"; zapravo, jedino blagoslovom a ne proklinjanjem, susretanjem a ne odbacivanjem, prihvaćanjem a ne borbom, možemo razbiti spiralu zla, pokazati da je dobrota uvijek moguća i djecu učiti bratstvu.

Danas suvremeni mediji, koji su poglavito za najmlađe postali nezaobilazni dio života, mogu biti i prepreka i pomagati komunikaciju u obitelji i među obiteljima. Mogu joj biti prepreka ako dovedu do toga da se izbjegava slušati drugoga i izravni kontakt s drugima, da se ispuni svaki trenutak šutnje i očekivanja, zaboravljajući da "šutnja je sastavni dio komunikacije i bez nje ne postoje riječi bogate sadržajem" (Benedikt XVI., Poruka za 46. svjetski dan sredstava društvene komunikacije, 24. siječnja 2012.). Mediji mogu potpomoći komunikaciju kad omogućuju ljudima razgovor i dijeljenje iskustava, ostati u kontaktu s prijateljima koji su daleko, zahvaliti drugima ili tražiti oprost, otvoriti vrata za nove susrete. Svakodnevno otkrivajući to živo središte koje je susret s drugima, taj "novi početak", znat ćemo mudro koristiti tehnologiju, ne dopuštajući da nam ona dominira. I ovdje su roditelji prvi odgojitelji. Ali oni ne smiju biti prepušteni samima sebi. Kršćanska je zajednica pozvana pomagati im da nauče djecu kako živjeti u medijskom okruženju na način koji je u skladu s dostojanstvom ljudske osobe i u službi općeg dobra.

Veliki izazov koji se danas postavlja pred nas je, dakle, kako ponovno naučiti razgovarati jedni s drugima, a ne samo proizvoditi i konzumirati informacije. To je smjer prema kojem nas vode važni i utjecajni moderni komunikacijski mediji. Informacija je važna, ali to nije dovoljno. Prečesto se stvari pojednostavljaju, suprotstavljaju različiti stavovi i pogledi pozivajući osobe da se svrstaju na jednu ili drugu stranu, namjesto da im se pomogne steći cjelovit uvid.

Zaključno, obitelj nije tema rasprave ili teren na kojem se vode ideološka prepucavanja, već je to okruženje u kojem se uči komunicirati u iskustvo bliskosti, okruženje u kojem se ostvaruje komunikacija, "komunikacijska zajednica". Obitelj je zajednica koja zna pružiti pomoć, koja slavi život i koja je plodonosna. Kada to shvatimo ponovno ćemo moći vidjeti kako je obitelj i nadalje bogat izvor čovjekoljublja, a ne samo problem ili institucija u krizi. Mediji katkad nastoje predstaviti obitelj kao neku vrstu apstraktnog modela koji treba prihvatiti ili odbaciti, braniti i napadati, a ne kao živu stvarnost; ili pak kao tlo za ideološke sukobe, a ne kao mjesto gdje svi možemo naučiti što znači komunicirati u ljubavi koju se prima i daruje. Prenositi svoja iskustva znači shvatiti da su naši životi međusobno isprepleteni kao jedna stvarnost, da su glasovi mnogi i da je svaki od njih jedinstven.

Obitelji treba promatrati kao bogatstvo, a ne kao problem za društvo. Najljepša je obitelj ona koja zna komunicirati, polazeći od vlastitog svjedočenja, ljepotu i bogatstvo odnosa između muškarca i žene, te između roditelja i djece. Ne borimo se zato da branimo prošlost, već naprotiv, strpljivo i s povjerenjem, radimo na izgradnji bolje budućnosti za svijet u kojem živimo.

Iz Vatikana, 23. siječnja 2015.
Uoči spomendana svetog Franje Saleškog
Franjo